

ΠΩΣ ΣΩΘΗΚΑΝ ΟΙ ΝΑΟΥΣΑΙΕΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΕΣ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΑ ΣΤΟ ΔΑΣΥΛΛΙΟ ΒΟΪΟΥ

Του Ιωάννου Αθ. Καρατσιώλη

Α. Λίγα ιστορικά για το χωριό

Κατά τη διάρκεια περιοδείας στα πλαίσια των υπηρεσιακών μου ενασχολήσεων σε οικισμούς του Βοΐου και των Γρεβενών, είχα την ευκαιρία να περάσω από το χωριό Δασύλλιο, που διοικητικά ανήκει στο Ν. Γρεβενών, όμως συνορεύει με την επαρχία Βοΐου του Ν. Κοζάνης, από την οποία και αποσπάστηκε, όταν δημιουργήθηκε ο Ν. Γρεβενών. Εκκλησιαστικά εξακολουθεί να ανήκει στο Βόιο και συγκεκριμένα στη Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης.

Ακολουθώντας την εθνική οδό Κοζάνης - Ιωαννίνων πριν από τον Πεντάλοφο (Ζουπάνι) υπάρχει η διασταύρωση για το χωριό Δίλοφος (Λούντζι) του Ν. Κοζάνης και εισερχόμενοι εκεί, μετά τον Δίλοφο, είναι τα σύνορα με το Ν. Γρεβενών με πρώτο χωριό το Δασύλλιο, που με το παλιό όνομα λέγονταν Μαγέρη.

Επειδή το χωριό βρισκόταν στον κεντρικό άξονα Μακεδονίας - Ηπείρου, κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας δεχόταν συχνά επιδρομές αρβανίτικων συμμοριών, με αποτέλεσμα οι κάτοικοι του συχνά να το εγκαταλείπουν. Έτσι από την αρχική του θέση "Παλιομάγερο" (5 χλμ. Ν.Δ. του σημερινού οικισμού) καθώς και από τους διπλανούς οικισμούς Καλύβια και Κιάτρα, ίδρυσαν νέο χωριό το "Παλιοχώρι" (όπως λέγεται σήμερα και βρίσκεται 1 χλμ. νότια του σημερινού χωριού), στο οποίο έδωσαν το όνομα Μαγέρη.

Αυτό έγινε σύμφωνα με τον Αλέξ. Αδαμίδη στα 1700 μετά την ολοκληρωτική κατστροφή του "Παλιομάγερου" από τους Αρβανίτες, με την δικαιολογία ότι οι κάτοικοί του, περιέθαλπταν και βοηθούσαν τους κλεφταρματολούς. (Αλεξ. Κ. Αδαμίδη: "Το Δασύλλιο Ν. Γρεβενών", Θεσσαλονίκη, 1989, σελ. 16).

Σύμφωνα δε με αφήγηση στον υπογράφοντα του κατοίκου του Δασυλίου κ. Δημητρίου Χαριζόπουλου οι οικισμοί Κιάφα, Καλύβια και Παλιομάγερο κήκαν από τους Αρβανίτες το 1720 και τότε έγινε και η κάθοδος στο Παλιοχώρι.

Οι κάτοικοι με τα Ορλωφικά (1770) δεινοπάθησαν και γι' αυτό εγκατέλειψαν το φτωχοχώρι τους και το μετέφεραν 1 χλμ. βορειότερα στο ύψωμα "Παλιόκαστρο", με εκτεταμένη θέα, για να ελέγχουν καλύτερα την περιοχή. Το όνομα του (η) Μαγέρη μάλλον προέρχεται από το λατινικό επίθετο major (μάγιορ) = μεγαλύτερη, αφού ήταν το μεγαλύτερο σε σύγκριση με τα γύρω χωριά (όταν ήταν στη θέση "Παλιομάγερο") και αφού είναι γνωστό, ότι στην περιοχή υπήρχε δερβένι (διάβαση) από τα χρόνια της Ρωμαιοκρατίας. Μετονομάστηκε δε σε Δασύλλιο, από το δασύλλιο της Αγ. Παρασκευής, με Διάταγμα της 20-1-1927.

Β. Οι Ναουσαίες κοπέλες στη Μαγέρη.

Το καλοκαίρι του 1804 οι Αρβανίτες του Αλή

Πασά κατέλαβαν ως γνωστόν και ελεηλάτησαν την Νάουσα. Στην επιστροφή τους στα Γιάννενα έφεραν πλούσια λάφυρα και 10-15 όμορφες κοπέλες δώρο για το χαρέμι του Αλή-Πασά.

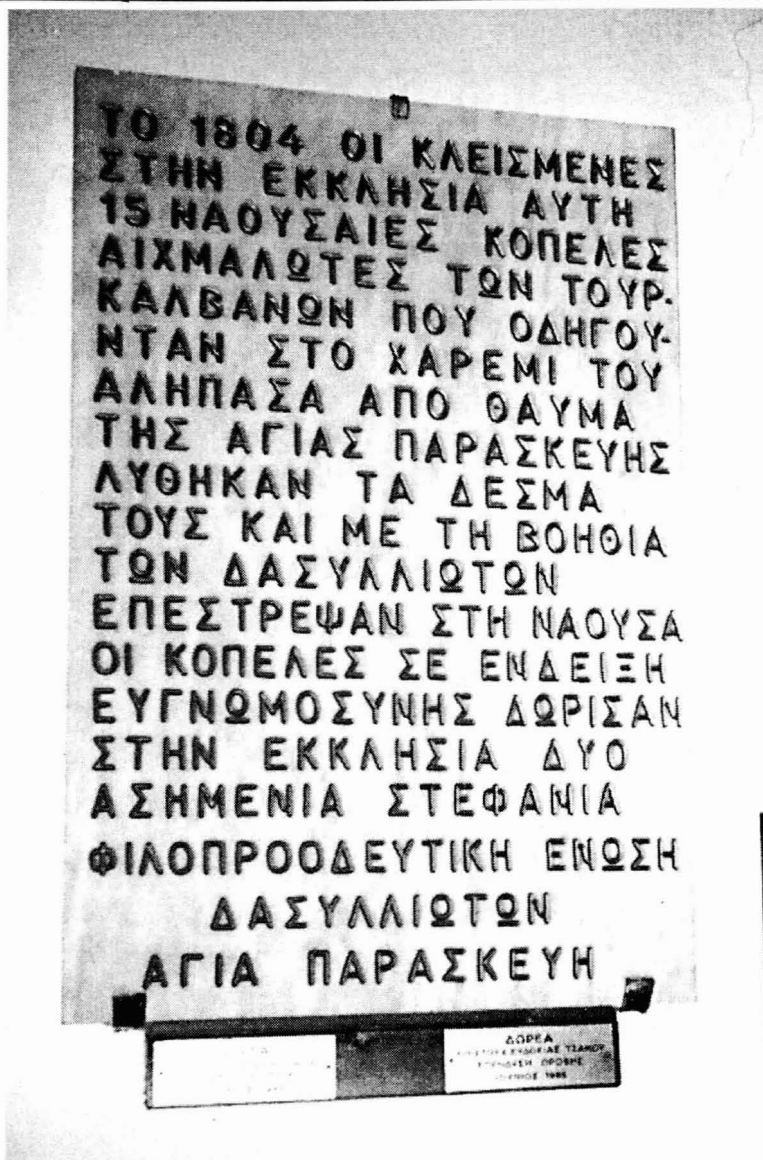
Όταν έφθασαν οι Τουρκοαλβανοί με τις σκλάβες στο δερβένι του Δασυλλίου, που ήταν κοντά στο εξωκκλήσι της Αγίας Παρασκευής, σταμάτησαν να περάσουν τη νύχτα. Αφού ασφάλισαν τις κοπέλες μέσα στην εκκλησία, αμέριμνοι κατευθύνθηκαν στο χάνι του Πούλιου Σκόδρα, που ήταν δυτικά από την εκκλησία, χαμηλά στη ρεματιά.

Οι κάτοικοι του χωριού, με απαίτηση των Αρβανιτών, έφεραν στο χάνι πλούσια φαγητά και μπόλικο ρακί. Έτσι οι Αρβανίτες έφαγαν και μεθυσμένοι αποκοιμήθηκαν.

Οι κοπέλες όλη τη νύχτα παρακαλούσαν την Αγία Παρασκευή να λύσει τα δεσμά τους και να σωθούν από το μαρτύριο που τις περίμενε. Έτσι άρχισαν σιγά - σιγά να λύνονται τα σχοινιά και πριν τα μεσάνυχτα, αλληλοβοηθούμενες, λύθηκαν όλες.

Οι Δημογέροντες κι ο Πούλιος Σκόδρας, παρακολουθούσαν την κατάσταση. Όταν αποκοιμήθηκαν οι Αρβανίτες, άνοιξαν την πόρτα τις εκκλησίας και οι κοπέλες βγήκαν έξω. Ένας Μαγεριώτης τις οδήγησε με προφύλαξη ανάμεσα από τη χαράδρα της πλάκας στο εκεί κοντά δάσος του Παλιομονάστηρου. Εκεί έμειναν κρυμμένες αρκετές μέρες. Στη συνέχεια δυο - τρεις Μαγεριώτες, από νύχτα σε νύχτα, από απάτητα μονοπάτια και με τη φιλοξενία σε χριστιανικά χωριά τις οδήγησαν σώες στη Νάουσα.

Υστερα από την απελευθέρωση των κοριτσιών ο Πούλιος πήγε στο Χάνι και οι Δημογέροντες στο χωριό.

Η επιγραφή του ιστορικού γεγονότος στην Αγία Παρασκευή Δασυλλίου

Γ. Η αντίδραση των Τουρκαλβανών.

Όταν το πρωί ξύπνησαν οι Αρβανίτες και δεν βρήκαν τις κοπέλες εξεμάνησαν. Πρώτα πήγαν στο Χάνι, έδειραν τον Πούλιο, στη συνέχεια πήγαν στο χωριό, έδειραν τους Δημογέροντες κι άλλους κατοίκους, που βοήθησαν στην απελευθέρωση των κοριτσιών. Βέβαια ο Πούλιος και οι Δημογέροντες αρνήθηκαν την πράξη τους και είπαν πως τις απελευθέρωσε η Αγία Παρασκευή.

Τότε οι Αρβανίτες μπήκαν στην εκκλησιά και με βρισιές άδειασαν τις κουμπούρες τους στην

εικόνα της Αγίας Παρασκευής, η οποία φέρει τρία σημάδια των μολυβιών. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι την θαυματουργή εικόνα κατόπιν επιμόνου παρακλήσεώς μας (συνοδευόμενος από τον συνάδελφο Γεωπόνο της ΥΕΒ Κοζάνης και εκ Τσοτυλίου καταγόμενο κ. Ιωάν. Μουρτσέκα), μας επέδειξε και προσκυνήσαμε η φυλάττουσα αυτήν κ. Βασιλική Γερασπούλου (μητέρα υποπτέραρχου της Ελληνικής Αεροπορίας), στις 28 Σεπτεμβρίου 2000. Φυσικά το σχεδόν έρημο σήμερα χωριό (κατοικείται από λίγους γέροντες) έχει κλειστές εκκλησίες και σχολείο και με τη σύμφωνη γνώμη της αρχαιολογίας τα κειμήλια φυλλάσσονται σε σπίτια εγκρίτων κατοίκων του χωριού και μεταφέρονται στις εκκλησιές κατά τις πανηγυρικές και εθνικοθησκευτικές εκδηλώσεις.

Ετσι διακρίναμε δύο αμυχές από μολύβι στην εικόνα της Αγίας Παρασκευής στο επάνω μέρος του κεφαλιού και κάτω από το ασημένιο φωτοστέφανο. Όλη η εικόνα είναι ασημοστολισμένη και μόνο το πρόσωπο της Αγίας διακρίνεται.

Μετά λοιπόν από τον πυροβολισμό της εικόνας οι Αρβανίτες βγήκαν από την εκκλησία και άρχισαν να πυροβολούν την πέτρινη σκαλιστή εικόνα της Αγίας, που ήταν πάνω από την είσοδο. Τα μολυβένια βόλια τους όμως εξοστρακίστηκαν στις σιδερόπετρες και ξαναγύρισαν πάνω τους. Τους έκαναν μεγάλο κακό. Βγήκαν μάτια, παραμορφώθηκαν πρόσωπα, κόπηκαν μύτες. Η Αγία τους τιμώρησε.

Οι Αρβανίτες από τη μανία τους, έβαλαν φωτιά στην εκκλησία και πήραν το δρόμο για την Ηπειρο δια μέσου του Παλιομάγερου. Οχι πολύ μακριά συνάντησαν

μια λεπτή, ψηλή, μαυροντυμένη γυναίκα. Ήταν η Αγία, η οποία τους συνέστησε να επιστρέψουν, να σβήσουν τη φωτιά, αν θέλουν να σωθούν.

Τότε αυτοί μπροστά στο θαύμα της Αγίας και στην προτροπή της μαυροντυμένης γυναίκας, λιποψύχησαν, αισθάνθηκαν τύψεις, επέστρεψαν, έσβησαν τη φωτιά, γονάτισαν στην εικόνα της Αγίας, φίλησαν το πλακόστρωτο και ζήτησαν συγχώρεση. Μετάνιωσαν για την ασέβεια και τη βεβήλωση και σαν δείγμα μετάνοιας άδειασαν τα κεμέρια τους και άφησαν αρκετά γρόσια. Αλευσαν τις πληγές τους με το λάδι της καντήλας και βγαίνοντας απ' την εκκλησία έβγαλαν φουστάνελες και ταλαγάνια (κάπες βοσκών), τα κρέμασαν στο εξωνάρθηκα και έφυγαν.

Δ. Η ευγνωμοσύνη των Ναουσαίων

Οι Ναουσαίες κοπέλες που ελευθερώθηκαν, χάρη στη βοήθεια της Αγ. Παρασκευής και των Μαγερωτών, έστειλαν από ευγνωμοσύνη και ευλάβεια στην εκκλησία της Αγ. Παρασκευής, δύο στεφάνια από απόφιο ασήμι, όπου είχαν γραμμένα και τα ονόματά τους. Τα στεφάνια

Η πληγωμένη εικόνα της Αγίας Παρασκευής

σήμερα δεν υπάρχουν. Ένας επιτήδειος Γιαννιώτης χρυσοχόος τα αντάλλαξε με την ασημένια επικάλυψη του Ευαγγελίου της εκκλησίας του χωριού, του Αγ. Νικολάου, γύρω στα 1885.

Οι φουστανέλες και τα ταλαγάνια των Αρβανιτών βρισκόταν στον εξωνάρθηκα μέχρι το 1920. Ο χρόνος, ο σκώρος και η υγρασία τα είχαν κουρελιάσει. Και επειδή ήταν τάματα, οι έγκυες γυναίκες του χωριού έκοβαν από ένα κομμάτι φουστανέλας, το έκαigan και καπνίζονταν, για να γεννήσουν εύκολα. Επίσης έκοβαν μικρά κομμάτια και τα έβαζαν, σαν φυλαχτό, στα μικρά παιδιά.

Όταν το 1920 οι Μαγεριώτες κατεδάφισαν την εκκλησία και έχτισαν τη σημερινή, πήραν ότι είχε απομείνει από τις φουστανέλες και τα ρίξαν στα θεμέλια, θάβοντας ένα ζωντανό θαύμα της Αγίας Παρασκευής.

Σήμερα ούτε στεφάνια και ούτε φουστανέλες υπάρχουν. Το μόνο που υπάρχει να μας θυμίζει τη σωτηρία των κοριτσιών της Νάουσας και το θαύμα της Αγίας Παρασκευής είναι η τραυματισμένη και ασημοντυμένη εικόνα της Αγίας.

Υπάρχει εκόμη σχετική επιγραφή σε μαρμάρινη πλάκα στη Βόρεια πλευρά του ναού της Αγίας Παρασκευής, με υπογραφή της Φιλοπροοδευτικής Ένωσης Δασυλλιωτών "Αγ. Παρασκευή", η οποία γράφει επί λέξει: "Το 1804 οι κλεισμένες στην εκκλησία αυτή 15 Ναουσαίες κοπέλες αιχμάλωτες των Τουρκαλβανών που οδηγούνταν στο χαρέμι του Αλή Πασά από θαύμα της Αγίας Παρασκευής λύθηκαν τα δεσμά τους και με τη

Η πληγωμένη εικόνα της Αγίας Παρασκευής από άλλη γωνία φωτογράφισης.

βοήθεια των Δασυλλιωτών επέστρεψαν στη Νάουσα. Οι κοπέλες σε ένδειξη εγνωμοσύνης δώρησαν στην εκκλησία δύο ασημένια στεφάνια".

Να σημειώσουμε ότι σήμερα υπάρχουν μεταξύ των Δασυλλιωτών της διασποράς αρκετοί και στη Νάουσα και μεταξύ αυτών οι οικογένειες των Νικ. Κων. Γερασόπουλου, Αθαν. Κων. Σκόδρα, Γεωργ. Θωμά Σκόδρα, Δημ. Θωμ. Σκόδρα, Θωμά Γεωργ. Σκόδρα, Θωμά Αλ. Χαριζόπουλου και Ιωάν. Θ. Χαριζόπουλου και στη Βέροια του Νικ. Ιωάν. Χαριζόπουλου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω για τη βοήθειά τους τον ιστορικό ερευνητή των Γρεβενών και συνάδελφο Μηχανικό της ΔΕΗ στην Κοζάνη κ. Απόστολο Παπαδημητρίου, τον επίσης συνάδελφο υπάλληλο στη ΔΕΗ Ναούσης κ. Νίκο Δουλγερίδη και τον επίσης συνάδελφο (στη Γεωπονική επιστήμη) και βοϊώτη κ. Ιωάννη Μουρτσέκα.